

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування,
регіонального розвитку та містобудування

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел./факс: 255-32-05, 255-20-75

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

В И С Н О В О К

на проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо гарантованого включення до виборчих списків учасників бойових дій, внесений народним депутатом України Г.Мазурашу (реєстр. № 7405)

За дорученням Голови Верховної Ради України Р.Стефанчука Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на своєму засіданні 20 вересня 2023 року (протокол № 126) розглянув проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо гарантованого включення до виборчих списків учасників бойових дій (реєстр. № 7405 від 25.05.2022), внесений народним депутатом України Г.Мазурашу.

За визначенням суб'єкта законодавчої ініціативи метою ухвалення законопроекту є «забезпечення гарантованого представництва у радах різного рівня учасників бойових дій (тобто війни проти росії), які мають великий рівень довіри в суспільстві і, відповідно, моральне право впливати на управління державою, регіонами та громадами».

Для реалізації зазначеної мети проектом Закону пропонується внести зміни до положень низки статей Виборчого кодексу України (далі – Кодекс), якими врегульовується питання порядку висування кандидатів у народні депутати України та кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, районних у місті рад, міських, сільських та селищних рад, передбачивши обов'язкове включення до загальнодержавного та регіональних виборчих списків кандидатів на виборах до Верховної Ради України не менше двох учасників бойових дій у зв'язку з військовою агресією проти України. Таку саму вимогу автор законопроекту пропонує застосовувати і при формуванні єдиного та територіальних списків кандидатів у депутати місцевих рад територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше. Водночас, при

висуванні кандидатів до місцевої ради територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч перелік кандидатів відповідної організації партії на третину має складатися з учасників бойових дій у зв'язку з військовою агресією проти України. При цьому дана вимога діятиме протягом п'яти років після призначення перших виборів після завершення бойових дій і скасування воєнного стану у зв'язку з військовою агресією проти України.

Аналізуючи положення законопроекту, Комітет виходить з такого.

Приписами частини першої та другої статті 24 Конституції України декларується рівність конституційних прав і свобод громадян та їх рівність перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Основний Закон України встановлює вичерпний перелік основоположних принципів і засад, на яких ґрунтується організація підготовки та проведення загальнодержавних та місцевих виборів в Україні. Так, згідно із статтею 71 Основного Закону України вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Ті ж самі норми відтворено у статтях 76, 136 та 141 Конституції України. Аналогічно до визначених в Основному Законі України приписів статтею 12 Кодексу задекларовано, що вибори проводяться на основі рівного виборчого права і громадяни України беруть участь у виборах на рівних засадах.

Також Комітет зауважує, що принцип рівного виборчого права належить до фундаментальних міжнародних виборчих стандартів, що містяться в базових міжнародних договорах, присвячених правам людини, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України. Так, статтею 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права встановлюється, що кожний громадянин повинен мати без будь-якої дискримінації і без необґрунтованих обмежень право і можливість, зокрема, голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах, які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні і забезпечують свободу волевиявлення виборців.

При цьому Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікованої Україною 17 липня 1997 року, у Преамбулі підтверджує, що принцип недискримінації не стоїть на заваді Державам-учасницям уживати заходів для сприяння повній і реальній рівності, якщо ці заходи є об'єктивно й обґрунтовано виправданими. Тобто відхилення від засад рівності громадян допускається виключно з метою усунення дисбалансу між можливостями різних категорій осіб реалізувати свої права та якнайшвидшої ліквідації наслідків соціальної нерівності.

В цьому контексті варто відзначити, що у пункті 5 статті 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» передбачена можливість надання преференцій певній категорії населення, однак лише за сукупності певних умов. Так, вказаними положеннями визначається, що позитивні дії – це спеціальні тимчасові заходи, що мають правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, спрямовану на усунення юридичної чи фактичної нерівності у можливостях для особи та/або групи осіб реалізовувати на рівних підставах права і свободи, надані їм Конституцією і законами України.

Втім, комплексний аналіз чинного законодавства про вибори дозволяє зробити висновок, що воно не містить жодних обмежень щодо права військовослужбовців балотуватися на загальнодержавних та місцевих виборах в Україні.

Окрім того, Конституцією України встановлено вичерпні вимоги та обмеження для кандидатів у народні депутати України. Так, згідно зі статтею 76 Основного Закону народним депутатом України може бути обрано громадянина України, який на день виборів досяг двадцяти одного року, має право голосу і проживає в Україні протягом останніх п'яти років. Не може бути обраним до Верховної Ради України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку. Статтею 70 Конституції України передбачено, що не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними. Аналогічні вимоги до кандидатів у народні депутати України містяться й у статті 134 Кодексу.

Також Комітет звертає увагу, що норми законопроекту не містять положень, якими б визначався механізм перевірки Центральною виборчою комісією чи територіальною виборчою комісією наявності в кандидата у депутати статусу учасника бойових дій у зв'язку із військовою агресією проти України.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України, проаналізувавши законопроект, висловлює низку зауважень до його змісту концептуального та редакційного характеру.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету у своєму висновку зазначає, що законопроект не має впливу на показники бюджетів і у разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності згідно із законодавством.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу, розглянувши законопроект, дійшов висновку, що його положення регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Заслухавши інформацію підкомітету з питань виборів, референдумів та інших форм безпосередньої демократії, з'ясувавши позицію народних депутатів України – членів Комітету, запрошених на засідання осіб та всебічно обговоривши питання, Комітет ухвалив висновок рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 2 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо гарантованого включення до виборчих списків учасників бойових дій, внесений народним депутатом України Г.Мазурашу (реєстр. № 7405), за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

Співдоповідачем на пленарному засіданні з зазначеного питання визначено народного депутата України, Заступника Голови Комітету, голову підкомітету з питань виборів, референдумів та інших форм безпосередньої демократії А.Загоруйко.

Голова Комітету

О.ШУЛЯК

